

УДК 364.013:005.96(477)

Козарезенко Л.В.¹, Шляхтіна М.С.²

¹ проф. Державного торговельно-економічного університету

² студ. Державного торговельно-економічного університету

БАЗОВА СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА ТА УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Війна створює надзвичайні виклики для соціальної сфери будь-якої держави. Повномасштабне вторгнення призвело до значного зростання числа вразливих верств населення, руйнування інфраструктури, внутрішнього переміщення мільйонів громадян, а також збільшення кількості осіб з інвалідністю. У таких умовах особливо важливо впроваджувати ефективні механізми соціальної підтримки. Базова соціальна допомога виступає одним із ключових механізмів забезпечення соціальної стабільності, та підтримки людських ресурсів, що забезпечує мінімально необхідний рівень життя громадян та сприяє стійкості суспільства в умовах війни.

Відповідно до Порядку реалізації експериментального проєкту щодо надання базової соціальної допомоги, затвердженого урядовою постановою від 25 березня 2025 року № 371, з 1 липня 2025 року стартував новий вид фінансової підтримки з боку держави - базова соціальна допомога [1].

Базова соціальна допомога - це єдина виплата, яка замінює декілька окремих видів соціальних допомог. Зокрема:

- державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям;
- державну допомогу на дітей одиноким матерям;
- допомогу на дітей, які виховуються в багатодітних сім'ях;
- тимчасову державну допомогу дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання яких невідоме;
- державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю [2].

Розмір базової соціальної допомоги становить 4500 гривень та визначається з урахуванням різниці між сукупним розміром базової величини для кожного члена сім'ї і середньомісячним сукупним доходом сім'ї. Для першого члена сім'ї, дітей до 18 років та осіб з інвалідністю I або II групи розмір базової величини становить 100%, для кожного наступного члена - 70% (3150 грн) [1,2].

Наприклад, розглянемо багатодітну сім'ю, де є батько, мати та троє дітей - 5, 7 та 14 років. Батько зараз не працює та зареєстрований у Центрі зайнятості як безробітний. Мати доглядає за дітьми та отримує допомогу на

багатодітну сім'ю. Інших доходів у родини немає. Допомога не береться до уваги, тому загальний дохід буде нульовий. Сукупна базова величина розраховується, батько як заявник отримує 4 500 грн, 3 дітей - кожному по 4 500 грн, мати - тільки 70%, тобто 3 150 грн. Допомога складає 21 150 грн. Якщо розглядати сім'ю пенсіонерів, де жінка має 35 років стажу, а чоловік – інвалідність І групи. Їхні доходи такі - пенсія жінки складає 4 000 грн, пенсія чоловіка - 6 000 грн. Їхній сукупний дохід становить 10 000 грн. А сукупна базова величина - 4 500 грн для чоловіка, бо він має інвалідність, та 3 150 грн - тобто 70% на жінку. Загалом це 7650 грн. Оскільки сукупний дохід такої родини перевищує сукупну базову величину на 2 350 грн, сім'я не має права на допомогу [3].

Головним завданням є прозорість та адресність допомоги, охоплення вразливих категорій. Прозорість забезпечує відкритість процедур та чіткі правила надання допомоги. Адресна допомога дозволяє ефективно розподіляти ресурси, зосереджуючи їх на тих, хто цього дійсно потребує. Ключовий компонент - це цифровізація, яка робить систему соціальної допомоги швидкою, гнучкою та доступною. Єдиний державний вебпортал електронних послуг Дія, онлайн-заявки, електронні інформаційні системи та державні реєстри, що значно спрощують процедуру отримання допомоги.

Окрім соціальної функції, базова соціальна допомога виконує важливу економічну роль та є інструментом ефективного управління людськими ресурсами. Вона дозволяє державі планувати потреби населення, підтримувати працездатних громадян і вразливі категорії, зменшувати соціальні ризики та забезпечувати соціальну стабільність. Ця стратегічна роль допомагає державі реагувати на кризові ситуації, підвищує довіру населення та сприяє згуртованості громадян у складних умовах.

Отже, базова соціальна допомога є не лише механізмом матеріальної підтримки, а ще інструментом соціальної стабільності та управління людськими ресурсами. Її впровадження в умовах трансформації суспільства та воєнних викликів сприяє зменшенню соціальної нерівності, підтримці економічної активності та розвитку людського потенціалу, що робить її стратегічно важливим елементом соціальної політики України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Деякі питання реалізації експериментального проекту щодо надання базової соціальної допомоги: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2025 р. № 371 - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/371-2025-%D0%BF#Text>
2. Офіційний сайт Пенсійного фонду України. - Режим доступу: <https://www.pfu.gov.ua/pl/205725-bazova-sotsialna-dopomoga>
3. Кому і в якому розмірі нараховують базову соціальну допомогу / На пенсії [Електронний ресурс].: <https://napensii.ua/uk/news/416940-komu-i-v-yakomu-rozmiri-narahuyut-bazovu-soczialnu-dopomogu>